

vpliva pa imajo Nemci že sedaj, ko je kranjska hranilnica dala za muzej toliko tisočakov; hranilnica je pa v rokah kranjskih nemškutarjev.

Skrbeti je torej pred vsem treba, da v deželni zbor pridejo možje, ki se narodnosti ne bodo nikjer sramovali, in od tacih mož je pa pričakovati, da vselej pošljejo prave moze v deželni odbor, ki bodo povsod znali pravice našega naroda z vso odločnostjo braniti.

Poleg omenjenega narodnostnega pomisleka, so pa nekateri ugovarjali temu, da se bi prirodoznanski muzej, kako zbližal s kmetijsko družbo. V tem menda vidijo nekako ponižanje znanosti. To je tisto popolnoma napačno stališče, zaradi katerega se je neki slovenski dnevnik norčeval iz drugega slovenskega lista, ko je ta trdil, da bi se na slovenskem vseučilišču v Ljubljani, če se osnuje lahko učilo tudi kmetijstvo. To se je nekaterim čudno zdelo, v drugih krajih pa že dolgo imajo posebne oddelke za kmetijstvo in v Drptu dajo celo doktorstvo kmetijstva, ali vendar znanstveni pomen tacih visocih šol nič zaradi tega ne izgubi. Reči moramo, da bi tudi prirodoznanski oddelek deželnega muzeja le pridobil, da stopi v kako zvezo s kmetijsko družbo.

V tem stoletju je prirodoznanstvo močno napredovalo, ali reči moramo, da je k temu napredku mnogo to pripomoglo, da se je ta znanost začela praktično izkoriščati. Le tako je bilo mogoče širše kroge pridobiti za to znanstvo. Prirodoznanstvo je zares povzdignilo kmetijstvo in obrtnijo, ali na drugi strani so pa zopet te praktične stroke izpodbujale k daljšemu znanstvenemu preiskavanju. Teorija in praktična poraba morata iti roko ob roki. Naši kmetijski družbi bode pa tudi koristilo, ako se bode mogla v večji meri posluževati muzeja.

Obrtnijski oddelek smo pa že moralno prisiljeni osnovati, ker je kranjska hranilnica bila dala le s tem pogojem znatno podporo za grajenje muzeja. Sicer je pa tak muzej potreben že zaradi obrtne šole, ki se drugače prav razviti ne more. Res so nekatere težave s prostori, ali te se bodo že dale premagati.

Mi se zatorej nadejamo, da bode nameravana preosnova muzeju, deželi, narodu in napredku znanosti v korist. Pomislikov imamo tem manj proti preosnovi, ker je deželni zbor udnino za člane znižal na 5 gld. in poleg tega še sklenil, da naj v muzeji nastavljajo osebe, ki bodo zmožne slovenščine. Udnina petih goldinarjev pač ni več taka, da bi je vsak premožnejši Slovenec ne zmozel zmagati, ako mu je res na stvari kaj ležeče. Sedaj je na nas Slovencih, da svetu pokažemo, da znamo zares prav ceniti pomen tacega zavoda, pomen znanosti, da smo pripravljani, kaj žrtovati ne le tam, kjer se za narod pije, poje in pleše, temveč tudi tam, kjer gre za to, da z znanstvenim delovanjem in požrtovalnostjo za znanost pokažemo, da smo vredni in imamo tudi vso pravico zahtevati, da se nas prišteva kulturnim narodom.

Politični pregled.

Vseučilišče v Trstu. Deželni zbor v Trstu vsako leto ponovi resoluciji za osnovo italijanskega vseučilišča v Trstu. To je storil tudi letos. Slovenski zastopniki ugovarjali so tej resoluciji, ker se jim v Trstu še ljudske šole ne dovolijo. Bolj nego je Italijanom za varstvo njih narodnosti treba italijanskega vseučilišča, je za ohranjenje slovenske narodnosti treba slovenskih ljudskih šol. Resolucija deželnega zbora bode pač ostala brez uspeha. Za osnovo italijanskega vseučilišča ni prave potrebe, ko so ž. italijanske stolice na vseučilišču v Inomostu. Na vseučilišču v Trstu bi se pač tudi ne gojil baš avstrijski duh. Zaradi tega ne verujemo, da bi kaka avstrijska vlada se odločila za osnovo italijanskega vseučilišča v Trstu.

Goriški katoličani pripravljajo se na neko romanje v Rim. Može, kateri pripravljajo to romanje so gotovo dobri katoličani, ker liberalci se za take stvari ne brigajo. Dotični odbor je pa vendar dal nabiti le italijanske plakate, kakor bi v Gorici ne bilo Slovencev. Ta dogodek je pač najboljši dokaz, da tudi dobri katoličani niso v narodnem oziru pravični, da se torej s samo katoliško politiko še ne da rešiti narodno vprašanje v Avstriji, kakor radi nekateri trdijo pri nas. Poleg potegovanja za vero, se moramo torej vedno boriti tudi za pravico naše narodnosti in nobenemu ne smemo preveč zaupati. Kadar gre za pravice Slovanov, je pri Nemcih in Italijanih malo razlike, naj si bodo že konservativci ali liberalci, če morda kaki lastni politični interesi ne zahtevajo nekoliko ozira.

Hohenwartova nezaupnica. — 67 volilcev, največ županje in občinski svetniki, je izreklo grofu Hohenwartu svojo nezaupnico. V tej nezaupnici gorenjski kmetje naglašajo, da je grof Hohenwart s svojim postopanjem pokopal ugodno reformo grofa Taaffeja. Mi smo o postopanju grofa Hohenwarta že ob svojem času izrekli svoje mnenje. Grof ni deloval samostojno, temveč na izrecno željo konservativnega kluba, kateri se ni mogel sprijazniti z razširjenjem volilne pravice, ker so se nekateri njegovi člani tresli za svoje mandate. Gorenjska nezaupnica torej ni toliko nezaupnica grofu Hohenwartu, temveč nezaupnica Hohenwartovemu klubu, katerega politiko je grof izvajal. Ta nezaupnica je torej nekak opomin za slovenske poslance, da morajo v prvi vrsti zastopati koristi slovenskega naroda, ne pa le interesov nemških konservativcev.

Državni zbor se snide dne 20. t. m. in bode v pomladnem zasedanju glavno njegovo delo državni proračun. V odseku se bode proračun rešil do Velike noči, po Veliki noči se pa začne budgetna debata. O Binkošti se pa konča zborovanje. Sedaj še ni določeno, katere stvari prišlejo poleg budgeta še v pomladanskem deželnozborskem zasedanju na vrsto. Vlada bi rada, da se kmalu reši nov kazenski zakon. Mnogi politični vodji niso za to, ker jim načrt tega zakona, kakor ga je sklenil odsek, ne ugaja. Najbrž se torej še ta stvar odloži. Velicijah stvari ta zbor pač ne bode dovršil, ker je koalicijska večina sestavljena iz prerazličnih elementov, da bi mogla biti za kako uspešno delo, ker se je treba vedno bati, da se razbije. Res je, da so konservativci že večinoma zatajili svoja načela, ali ozir na volilce jih pa vendar le sili, da v vsem ne morejo hoditi za liberalci.

Nemčija. — O povodu, zakaj se je cesar Viljem pobotal z Bismarckom, bivšim nemškim kancelarjem, s katerim je živel v nasprotstvu cele štiri leta, se govori in piše na vse strani. Eni hočejo vedeti, da je Viljem storil to z ozirom na notranje razmere Nemčije, drugi pa in to v prvi vrsti angleški listi trdijo, da za to, ker se cesar hoče bolj približati Rusiji in je to le s pomočjo Bismarcka mogoče, kateri edini uživa še neke simpatije v Peterburgu. Prav lahko mogoče, da bo na tem kaj resnice.

Srbija. — Radikalci so pričeli odkrit boj proti kralju. V nekaterih krajih vršile so se že veleizdajske demonstracije. Da je pa temu tako, in da radikalci za nobeno ceno nečejo

podpirati nove vlade, je vzrok edino Milan. V tega radikalci nimajo zaupanja. faktičen vladar je pa zdaj ta in potem je lahko umevno, zakaj ta nasprotstva. Milan postopa baje prav oblastno. Razmere v Srbiji so povsem zamotane. Nevarnost je velika, da ne nastane prava vstaja proti dinastiji Obrenovičevi.

Rusija. — Zadnje dni zbolel je ruski car za pljučnico. Zdravje se mu je zdaj že na bolje obrnilo in upati je, da okreva. Zatrjuje se pa, da je bila v gotovem trenutku nevarnost, da ne okreva več, že prav velika.

Francija. — Dne 5. t. m. v jntro usmrtili so z guilotino anarhista Vailanta, ki je v poslanski zbornici vrgel bombo. Z raznih strani se je delalo močno na to, da bi se Vailant pomilostil, a republikanski predsednik Carnot je vkljub temu obsodbo na smrt potrdil. Vailant je umrl kličeč: Smrt človeški družbi, živijo anarhija! Ob usmrtenji se ni kalil javni mir od strani gledalcev, kajti v svrhu zabranitve kakih močnih neredov storile so se posebno priprave

Obrtnija.

Barvini lesovi.

Posebno znan je rudeč barvini les. Pod tem imenom pa pridejo v trgovino razni večkrat jako različni lesovi. Najbolj znana je pražiljka. Ta pa zopet ne izvira od jednega samega drevesa, temveč od različnih vrst in je potem tudi različne vrednosti.

Najboljši je pražiljka od drevesa *Caesalpina crista*. Zunaj je ta les rumeno rjav, znotraj pa svetlo rudeč. Raste največ v Braziliji. Posebno okrog mesta Pernambuco je dosti takega drevja. Druga nekoliko slabša vrsta je pa navadna pražiljka od drevesa *Caesalpinia brasiliensis*.

Poleg teh lesov so pa še drugi rudeči lesovi, ki rasto po družih krajih v Ameriki, pa tudi v Afriki in Indiji. Od pristnega lesa se v bistvu ravno toliko ne ločijo. Imajo pa v sebi manj barvila in zatoorej tudi veljajo za slabše vrste.

Nikoraguijski ali krvav les se nahaja zlasti okrog Nikoraguijskega jezera. Težek in rudeč je skoro ravno tako kakor pražiljka, ali vendar ima v sebi manj barvila. V trgovini ločijo tri vrste tega lesa, boljši, srednji in slabši, ki se ločijo v ceni. Iz Nove Granade in Kostouke prihaja k nam Martinov les, kateri je pa najbrž ravno ista vrsta, kakor nikoraguijski les. Ta les je navadno zelo razpokan, ako ga dobimo v večjih kosih.

Limski les raste na zapadu Srednje in južne Amerike. V trgovino prihajajo večkrat po več centov težki hlodi.

Bahijski rudeči les raste tudi v Braziliji, kakor prava pražiljka ali je mnogo slabši. Potem so še rudeči lesovi s Kube, Jamajke, Bahame, ki pa imajo manjšo vrednost, da si tudi še semterja v trgovini ponujajo za prave braziljske rudeče lesove.

Sapanski rudeči les, kateremu pravijo nekateri napčno japonski, prihaja iz Azije in je od več dreves. Najznamenitejša je cesalska pinija (*Caesalpinia Sapan*), kateri raste v Zadnji Indiji, v Kitaji, na Filipinih, na Celebesu, Javi, Sumatri in sicer v suhih krajih. Ta les navadno ne izraste debel. Sicer se pa azijski rudeči lesovi jako

ločijo po krajih, kjer rasto. Najslabši je saponski les z Sumatre, najboljši pa z Sundskih otokov.

Afriški rudeči les so prinesli v Evropo najprej Portugalci. Ta les je bolj rudeč nego azijski in je bolj podoben braziljanskemu. Nekateri celo trdijo, da so barve dobljene iz afriškega lesa najtrajnejše.

V vseh teh lesovih nahaja se barvilo brasilin, katero je kemično sestavljeno iz 12 atomov ogljenca, 14 atomov vodenca in 5 atomov kisleca. To barvilo nareja majhne zlatorumene kristale, razstopi se v vodi, alkoholu in etru in na svetlobi dobi rumenorudečo, in če se pridene malo amonjaka pa živo rudečo barvo.

Obrtnijske raznoterosti.

Oproščenje učencev. Na Dunaji je zbolel mladenič, katerega je mojster obdržal po dovršenem učenju za pomočnika, ne da bi ga oprostil pri zadrugi. Ta mladenič zboli in sedaj je šlo za to, katera blagajnica mu ima plačevati bolniščinino. Blagajnica za učence se je branila, ker ni več učenec, blagajnica za pomočnike tudi, ker še ni oproščen. Ministerstvo je odločilo, da dolžnost zadene pomočniško blagajnico, ker je dotičnik bil že pomočnik. Je bil li oproščen pri zadrugi, ali ne, to ne pride v poštev, ker oproščenje je le formalen akt.

Kurs za učitelje risanja. Na obrtni šoli v Gradci bode od dne 16 februarja do 15 julija 1894 učni kurz za učitelje obrtnih nadaljevalnih šol na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem. Ta kurs morejo obiskovati ljudski in meščanski učitelji omenjenih dežel, posebno taki, ki so že poučevali risanje na kaki obrtni nadaljevalni šoli.

Novo razstrelivo. Dne 11. m. m. so na Fracoskem poskušali novo razstrelivo, imenovano fulgurit, katero je izumil Pavel Pietet. Poskusi so se dobro obnesli. Ko so nabasali 120 gramov novega razstreliva, je razneslo velike skale.

Kmetijstvo.

Gorenjski pašniki v deželnem zboru.

Govor g. Povšeta.

(Dalje.)

Te določbe so toliko jasne, da se le čuditi moram, zakaj se ne izvršujejo, in ne morem razumeti, da niso v tem merodajni krogi, katerim je gotovo znano, koliko škode prav zaradi tega trpé opravičenci, vplivali na obe stranki, osobito na lastnike gozdov, da bi se na podlagi gospodarskega načrta obe stranki poravnali in skupno prav v duhu tega paragrafa delovali v varstvo za nasaditev odločenih delov gozda z napravo trdnih ograj.

Naj mi bode še dovoljeno, navajati nekatere misli in nasvete, ki naj bi bili vodilni pri določitvah glede gozdne paše, da bi se vsa zadeva srečno in mirno uredila. Naj bi c. kr. deželna vlada priznala, kar so veščaki zbrani v posebnem shodu v Gradci po večletnih študijah in opazovanjih v gozdih, soglasno izjavili gledé dôbe, ki naj se odmeri v varstvo onih delov, kateri se imajo pogozditi. Ta zbor veščakov izrekel je, da niso mogli zaslediti ni konstatirati, da bi bila goveja živina v gozdu napravila kako škodo z objedanjem dreves. Le na strminah